

Γεωγραφίες

Αρ. 29 (2017)

Γεωγραφίες, Τεύχος 29, 2017

**ΓΙΑ ΤΗΝ DOREEN MASSEY, ΜΙΑ ΒΑΘΙΑ ΑΡΙΣΤΕΡΗ
ΔΙΑΝΟΟΥΜΕΝΗ**

Μαριώ Χαϊδοπούλου Βρυχέα

ΓΙΑ ΤΗΝ DOREEN MASSEY, ΜΙΑ ΒΑΘΙΑ ΑΡΙΣΤΕΡΗ ΔΙΑΝΟΟΥΜΕΝΗ

Μαριώ Χαϊδοπούλου Βρυχέα¹

Η δύναμη της Doreen Massey ήταν, κατά τη γνώμη μου, ότι κατάφερε να συμυκνώσει τη γνώση και την κριτική διαφορετικών επιστημονικών πεδίων στην εννοιολόγηση του χώρου και να την συνδυάσει με μια στρατευμένη *διαδρομή* (κι όχι «τροχιά») με τις αδύναμες και τους αδύναμους. Προφανώς φεμινίστρια, αποτέλεσε από τους λίγους και τις λίγες αγγλόφωνους της γενιάς της που αποδέχτηκαν την κριτική της «περιφέρειας» και των πρώην αποικιών και προσπάθησαν να ξεφύγουν από τη δυτικοκεντρική λογική με έναν ουσιαστικό και μη επιφανειακό τρόπο. Την πρώτη φορά που διάβασα για συναντήσεις διαδρομών ανθρώπων αλλά και δέντρων και κτιρίων ξαφνιάστηκα, αργότερα κατάλαβα τη σημασία της οπτικής που επιλέγει να βλέπει τον κόσμο, το κοινωνικό γίγνεσθαι, ως ένα σύνολο υπό συνεχή κατασκευή και όχι διαχωρισμένο και στατικό. Η Massey διερεύνησε τις (χωρικές) γεωμετρίες της εξουσίας και προσπάθησε να περιγράψει ένα χώρο ανοικτό που να εμπεριέχει όλους και όλα. Εκτός των άλλων

Μετά από ομιλία της D. Massey στο ΕΜΠ (2005). Από δεξιά προς τα αριστερά: D. Massey, Ντ. Βαΐου, Ρ. Λυκογιάννη, Γ. Μαρνελάκης, Μ. Χαϊδοπούλου-Βρυχέα

και γιατί η σκέψη της τρεφόταν από το διάλογο με το Άλλο, το ανοίκειο, γνωρίζοντάς το, στη Λατινική Αμερική και αλλού. Κάποιες θα πρόσθεταν, και νιώθοντάς το, στο ίδιο της το κορμί.

Με τη Massey είχαμε βρεθεί στα Σεμινάρια του Αιγαίου αλλά και στην Αθήνα. Θα τη θυμάμαι ακούραστη κι προσηνή, με αστραφτερά μάτια και στραβό χαμόγελο, να ενδιαφέρεται για όλους και όλα. Πριν λίγα χρόνια, σε μια άτυπη συνομιλία μάς είχε τονίσει την απουσία κριτικής σκέψης στα «καλά» αγγλικά πανεπιστήμια, γεγονός που συνέδεε με τη σταδιακή ομοιογενοποίηση της ταξικής προέλευσης των φοιτητών και φοιτητριών προς τα πάνω. Η ίδια θα μπορούσε να εργάζεται σε κάποιο από τα ιδρύματα που φιγουράρουν στις πρώτες θέσεις των διάσημων, πια, λιστών, όμως επέλεξε να μην ακολουθήσει το νεοφιλελεύθερο κανόνα και να

υπηρετήσει μια διαφορετική τάξη, λίγο πιο αδύναμη. Δούλεψε σε ένα πανεπιστήμιο που για κάποιες και κάποιους αποτελεί την πρώτη κι όχι τη δεύτερη ευκαιρία. Το πλούσιο εκπαιδευτικό της έργο, παράλληλα με το ερευνητικό, είχε στόχο να ανοίξει τα μάτια με εύληπτους τρόπους και πάντα σε διάλογο με τον άλλο ή την άλλη. Κι όσο κι αν ακούγεται λεπτομέρεια, ήταν από τις λίγες που τόλμησαν να κάνουν κριτική στον ακατάληπτο λόγο πολλών διανοητών.

Εν ολίγοις, η Doreen Massey, αν και θα μπορούσε, δεν θέλησε ποτέ να γίνει διανοούμενη-σταρ. Την εκτιμούσα βαθιά για αυτές τις πολιτικές της, εντέλει, επιλογές. Στεκόταν τόσο μακριά από τις κακοδαιμονίες πολλών διάσημων διανοούμενων / πανεπιστημιακών: τον ναρκισσισμό, τον εγωκεντρισμό και τελικά τον ελιτισμό. Την κοινωνική δικαιοσύνη την υπερασπίζεσαι πρωτίστως στις καθημερινές σου πρακτικές και στις σχέσεις σου με τους άλλους. Χωρίς να ακούς δεν μπορείς να μιλάς. Οι «συναντήσεις» είναι πάντα πολιτικές κι η Doreen (και) στις συναντήσεις της ήταν βαθιά αριστερή. Ίσως αυτό είναι που θα μας λείπει περισσότερο. Ας είμαστε πιο αριστεροί και αριστερές, λοιπόν, εκεί, στα καθημερινά και δύσκολα.

1. Ιστορικός, Δρ Γεωγραφίας, επιστημονική συνεργάτιδα στο Ινστιτούτο Νίκος Πουλαντζάς, marjavea@gmail.com